

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2566

Received: 25/04/2023, Revised:02/05/2023, Accepted:23/05/2023

การปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชนกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ

กรณีศึกษา : เรือนจำกลางนครปฐม

วันจักร น้อยจันทร์*, วรัชญา แซ่ประเสริฐ

สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: wanchak.no@ssru.ac.th*

*ผู้ประสานงานหลัก

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางนครปฐม และศึกษาอิทธิพลของการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางนครปฐม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางนครปฐม จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การเก็บแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อนหรือพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการได้รับการปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 1.008) และระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 0.981) ผลการศึกษาค้นคว้าอิทธิพลของการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุพบว่า การได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบไปด้วย สิทธิที่ได้รับการเยี่ยม การติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอก สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม และสิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดเดียว สามารถอธิบายความผันแปรของคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คิดเป็นร้อยละ 82.7 โดยสิทธิที่ได้รับการเยี่ยม การติดต่อกับญาติ และบุคคลภายนอกมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุมากที่สุด ($b=0.241$) รองลงมาเป็นสิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล($b=0.210$) และ สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม($b=0.162$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: สิทธิมนุษยชน, คุณภาพชีวิต, ผู้ต้องขังสูงอายุ, เรือนจำกลางนครปฐม

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2566

Received: 25/04/2023, Revised:02/05/2023, Accepted:23/05/2023

Human Rights Practice and Quality of Life of Older Prisoners Case Study: Nakhon Pathom Central Prison

Wanchak Noichan*, Warachaya Sengprasert

Police Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: wanchak.no@ssru.ac.th*

*Corresponding author

Abstract

The purpose of this research was to study the adherence to human rights principles and the quality of life of elderly inmates in Nakhon Pathom Central Prison, and to study the influence of being treated according to human rights principles on the quality of life of elderly inmates in Nakhon Pathom Central Prison. Using quantitative research methodology, the sample group used in this research was 120 elderly inmates in the Nakhon Pathom Central Prison. The research tool was a questionnaire. Statistics used in data analysis were percentage, frequency, mean and standard deviation, and multiple or multiple regression analysis. The results showed that the samples had a moderate level of human rights treatment ($\bar{X} = 2.77$, $S.D. = 1.008$) and a moderate level of quality of ($\bar{X} = 2.77$, $S.D. = 0.981$). The influence of being treated according to human rights principles on the quality of life of elderly inmates, it was found that compliance with human rights principles consists of the right to receive visits, contacts with relatives and outsiders, right to receive medical treatment, right to a new trial, right to be treated humanely and right not to be punished repeatedly for one offence. was able to explain statistically significant variations in the quality of life of the elderly inmates. representing 82.7 percent by the right to receive visits Contact with relatives and outsiders had the greatest influence on the quality of life of the elderly inmates ($b=0.241$), followed by the right to receive medical treatment ($b=0.210$) and the right to receive inclusive treatment. humanitarian ($b=0.162$), respectively.

Keywords: Human rights, quality of life, elderly inmates, Nakhon Pathom Central Prison

บทนำ

ประเทศไทยกำลังกลายเป็นสังคมสูงอายุ (Aging Society) โดยมีสัดส่วนจำนวนประชากรที่อายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ มากกว่า 7% เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ ตามนิยามขององค์การสหประชาชาติ (UN) โดยในปี 2564 ประชากรไทยที่อายุ 65 ปีขึ้นไปมีจำนวนอยู่ที่ประมาณ 9 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนราว ร้อยละ 12.8 เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียนแล้วไทยมีสัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด มากเป็นอันดับ 2 เป็นรองเพียงสิงคโปร์เท่านั้น โดยไทยถูกคาดการณ์ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศแรกของโลกที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) หรือมีสัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นแตะ ร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมดภายในปี 2565 เนื่องจากอัตราการเกิดของคนไทยมีแนวโน้มลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันอยู่ที่ระดับต่ำกว่า 10 ต่อประชากร 1,000 คน หรือมีจำนวนการเกิดเพียงประมาณ 6 แสนคนต่อปี อันเป็นผลมาจากการแต่งงานที่ช้าและความไม่ต้องการมีบุตรที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า จำนวนการเกิดก็เริ่มมีอัตราที่ติดลบหรือหดตัวลง หากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ต่อไป นอกจากจำนวนประชากรไทยจะเริ่มลดลงในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าแล้ว ไทยน่าจะขยับขึ้นเป็นสังคมสูงอายุแบบสุดยอด (Hyper Aged Society) หรือมีสัดส่วนประชากรสูงอายุเข้าหา ร้อยละ 20 โดยใช้เวลาเพียง 9 ปี สู่การเป็นสังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่รวดเร็วกว่าประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ระยะเวลา 11 ปี (องค์การอนามัยโลก, 2566)

โดยวัยของผู้สูงอายุนั้นถือเป็นวัยแห่งการเสื่อมถอยในทุก ๆ ด้าน โดยมีการเผชิญความเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งจากภาวะสุขภาพที่เสื่อมถอย การสูญเสียบทบาทหน้าที่ทางสังคมและอาการวิตกกังวลกับเรื่องรอบตัว สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไร้คุณค่าและหมดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งตรงข้ามกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการพูดคุยกันน้อยลงส่งผลให้เกิดความเครียด และเมื่อเกิดปัญหาหากหาทางแก้ไขไม่ถูกวิธี ส่งผลต่อสภาพจิตใจ อีกทั้งการติดอยู่กับปัญหาเป็นเวลานาน อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรม (สุภาณี จินาสวัสดิ์, 2559) โดยปัจจุบันมีผู้กระทำความผิดเพิ่มสูงขึ้น และเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษหรือถูกจำคุก พวกเขาเหล่านั้นจะสูญเสียอิสรภาพซึ่งสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำมีความแตกต่างจากภายนอกอย่างสิ้นเชิง ทำให้ยากต่อการปรับตัวในเข้ากับสภาพแวดล้อมการที่นักโทษนั้นถูกจองจำเป็นเวลานาน เมื่อกลับสู่สังคมภายนอก ก็อาจเป็นเรื่องยากในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม (พรรณเลขา พลอยสระศรี, 2546) จากสถิติของกรมราชทัณฑ์ (2565) พบว่าในปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2565 มีจำนวนผู้ต้องขังสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 5,282 คน รวมจำนวนผู้ต้องขังสูงอายุทั่วประเทศไทย ประกอบด้วย ชาย 4,402 คน และ 880 คน ผู้ต้องขังหญิงสูงอายุ ตามลำดับ โดยเฉพาะในเรือนจำกลางจังหวัดนครปฐม เมืองเล็กๆ ใกล้กรุงเทพฯ เมืองหลวงของประเทศไทย มีผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางจังหวัดนครปฐม จำนวน 120 คน

ผู้สูงอายุในเรือนจำเป็นตัวแทนของกลุ่มที่แตกต่างกันซึ่งได้รับหรือยังคงเผชิญกับความยุติธรรมทางสังคมเนื่องจากการเข้าถึงโอกาสด้านสุขภาพ การศึกษา และการจ้างงานที่จำกัด ประวัติครอบครัวบ่งชี้ว่าคนส่วนใหญ่มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกจองจำ และมักไม่ได้รับบริการหรือความช่วยเหลือพิเศษ ซึ่งอาจขัดขวางไม่ให้พวกเขาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในกรณีของผู้สูงอายุที่อยู่ในเรือนจำ ปัจจัยเสี่ยงสูงยังคงสะสมเมื่อเวลาผ่านไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่มีอายุมากขึ้นในเรือนจำ ปัจจัยเสี่ยงหลายประการหรือความเปราะบางที่ระบุในกลุ่มตัวอย่างที่อาจมีอิทธิพลต่อการขาดการเข้าถึงบริการของผู้ต้องขังเหล่านี้ และระบุเส้นทางที่เป็นไปได้สู่เรือนจำ ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่การประเมินความต้องการของผู้ต้องขังในระหว่างการคุมขังแบบองค์รวม และควรมีส่วนร่วมช่วยในการวางแผนจำหน่ายเพื่อช่วยบรรเทาอุปสรรคในการเชื่อมโยงชุมชนที่อาจเกิดขึ้นซึ่งมีส่วนเพิ่มความเสี่ยงของการกระทำผิดซ้ำ (Maschi et al., 2014)

จากงานวิจัยของ Rubenstein et al. (2016) พบว่านักโทษมักถูกคุมขังในสภาพที่แออัด ไม่ถูกสุขลักษณะ เครียด และรุนแรง ซึ่งเอื้อต่อการแพร่กระจายของโรคติดต่อ การเข้าถึงโปรแกรมป้องกันและการรักษามักไม่มีอยู่จริงหรือได้รับเงินทุนน้อยเกินไป จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก “สุขภาพไม่ดีขึ้นได้จากสภาพความยากจน ความขัดแย้ง การเลือกปฏิบัติ และการไม่สนใจ เรือนจำเป็นสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นประเด็นเหล่านี้อย่างแม่นยำ” ความต่อเนื่องของการรักษาระหว่างถูกคุมขังและเมื่อได้รับการปล่อยตัวนั้นหาได้ยาก การปฏิบัติเหล่านี้ละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งตั้งอยู่บนศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน สนธิสัญญาระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค ตลอดจนรัฐธรรมนูญและกฎหมายระดับชาติหลายฉบับกำหนดให้รัฐบาลเคารพ ปกป้อง และปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ สิทธิในการดำรงชีวิตและมาตรฐานสุขภาพกายและสุขภาพจิตสูงสุดที่สามารถทำได้ ท่ามกลางข้อกำหนดอื่นๆ ของกฎหมายสิทธิมนุษยชน ประเทศต่างๆ มีหน้าที่ต้องเคารพความสมบูรณ์ของร่างกายและ

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2566

Received: 25/04/2023, Revised:02/05/2023, Accepted:23/05/2023

ความเป็นส่วนตัว ปกป้องบุคคลจากการเลือกปฏิบัติ รับประกันกระบวนการทางกฎหมายอันชอบธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และละเว้นการปฏิบัติที่โหดร้ายและไร้มนุษยธรรม

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสามารถแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (โภชนาการ สิ่งแวดล้อม การตั้งถิ่นฐาน ที่อยู่อาศัย ศาสนา ค่านิยม จริยธรรม และกฎหมาย) และจิตวิทยา (เกณฑ์ที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพชีวิต) โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กว้าง (วัดจากข้อมูลที่ชัดเจน มองเห็นได้ และเป็นรูปธรรม) และแคบ (ซึ่งอาศัยข้อมูลทางจิตวิทยาโดยสอบถามความรู้สึกหรือทัศนคติต่อประสบการณ์ชีวิตและการรับรู้ความพึงพอใจในชีวิต (United Nations, 1980)). ด้านจิตวิทยาและจิตวิทยาสามารถแบ่งออกได้เป็นองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ สุขภาพกาย (การรับรู้ร่างกายของแต่ละบุคคลที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวัน) สุขภาพจิต (การรับรู้สภาพจิตใจของตนเอง) ความสัมพันธ์ทางสังคม (การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้อื่น) และ อนามัยสิ่งแวดล้อม (การรับรู้สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต (WHO Quality of Life Working Group, 1994))

สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้ลงมติรับรองและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลก เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส แม้ว่าคำประกาศนี้ไม่ใช่นิติสนธิสัญญาระหว่างประเทศ แต่ก็จัดอยู่ในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่มีความอนุรักษนิยมที่สำคัญที่สุด ด้วยเหตุนี้ การเคารพหลักการสิทธิมนุษยชนที่บัญญัติไว้ในคำประกาศนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ยังเป็นรากฐานที่สำคัญของสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนหรือกฎหมายระหว่างประเทศอีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (United Nations, 1948) ประเทศไทยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นภาคี รวมทั้งข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกิดจากการประชุมระดับโลก ในประเทศไทย หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่หลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนคือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ในขณะที่ยวรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) ได้กำหนดมาตรการการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้หลายมาตรา เช่นในหมวดที่ 3 ซึ่งเป็นสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 25 ถึง 49 ได้กล่าวถึงขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้หลายด้าน เช่น ความยุติธรรมทางอาญา การศึกษา การไม่เลือกปฏิบัติ เสรีภาพในการแสดงออก และอิสระจากการยุ่งเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวและทรัพย์สินส่วนตัว และอื่นๆ

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาในปัจจุบันจึงตั้งใจที่จะเติมเต็มช่องว่างการวิจัยนี้ด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่เรือนจำกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ การศึกษาตั้งสมมติฐานว่าการปฏิบัติตามนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ ผลลัพธ์ที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงสิทธิมนุษยชนภายในเรือนจำและชีวิตของผู้ต้องขังในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้วิจัยได้เลือกใช้ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางนครปฐม จำนวน 120 คน (กรมราชทัณฑ์, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรที่เป็นผู้ต้องขังที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางนครปฐมมีจำนวนเพียงแค่ 120 คน จึงเลือกใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2566

Received: 25/04/2023, Revised:02/05/2023, Accepted:23/05/2023

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยสร้างขึ้นเองและปรับปรุงจากแบบสอบถามอื่น ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันตามความเหมาะสม เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพก่อนถูกคุมขัง สถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการได้รับการปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังสูงอายุ ในเรือนจำกลางนครปฐม ได้แก่ ด้านการได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ ด้านการได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ และด้านการได้รับการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวัน มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางนครปฐม จากแบบประเมินของ WHOQOL-BREF (World Health Organization Quality of Life Working Group, 1994)

3. วิธีการรวบรวมข้อมูล

3.1 ขออนุญาตจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เพื่อออกหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถามจัดส่งไปเรือนจำกลางนครปฐม โดยประสานงานขอความอนุเคราะห์จากฝ่ายธุรการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยผู้วิจัยอธิบายถึงข้อมูลของโครงการโดยย่อ วัตถุประสงค์ของโครงการ สาเหตุที่ถูกละเลยเป็นกลุ่มตัวอย่าง สิทธิที่พึงมีระหว่างกระบวนการวิจัย การจัดการกับข้อมูลและการทำลายเอกสาร จากนั้นจึงแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ผู้ต้องขังสูงอายุเรือนจำกลางจังหวัดนครปฐม และรับแบบสอบถามคืน

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง ทุกฉบับ เพื่อดำเนินการประมวลผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล การได้รับการปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชน และคุณภาพชีวิต โดยใช้สถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลระดับอิทธิพลของการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุเรือนจำกลางนครปฐม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อนหรือพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้วจะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550)

$$\begin{aligned}\text{สูตรอันดับภาคส่วน} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(5-1)}{5} \\ &= 0.80\end{aligned}$$

ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับคะแนนของความคิดเห็นได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41- 4.20 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.61- 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

4.3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง คือ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อนหรือพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชนกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ กรณีศึกษา : เรือนจำกลางนครปฐม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางนครปฐมจำนวน 120 คน ประกอบไปด้วย เพศชายจำนวน 103 คน เพศหญิงจำนวน 17 คน มีระดับการศึกษาเบื้องต้นซึ่งมากที่สุดคือระดับประถมศึกษาจำนวน 81 คน รองลงมาเป็นไม่ได้ศึกษาจำนวน 14 คน อาชีพก่อนถูกคุมขังมากที่สุดคือรับจ้างทั่วไปจำนวน 57 คน รองลงมาเป็นเกษตรกรจำนวน 30 คน และสถานภาพสมรสจำนวน 56 คน รองลงมาเป็นหม้ายจำนวน 19 คน

1. ผลการศึกษาการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม

1.1 การได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าตามตัวแปรการปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังสูงอายุ ในเรือนจำกลางนครปฐม

การได้รับการปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1) สิทธิที่จะไม่ถูกจำกัดเสรีภาพ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร	3.00	1.048	ปานกลาง
2) สิทธิที่ได้รับการเยี่ยม การติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอก	3.06	1.021	ปานกลาง
3) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่	2.73	1.081	ปานกลาง
4) สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดเดียว	2.55	1.269	น้อย
5) สิทธิที่จะได้รับการปล่อยและพักการลงโทษ	2.66	1.138	ปานกลาง
6) สิทธิในการร้องทุกข์ การยื่นเรื่องราวและการถวายฎีกา	2.49	1.461	น้อย
7) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างมีมนุษยธรรม	2.85	1.348	ปานกลาง
8) สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล	2.69	1.272	ปานกลาง
รวม	2.77	1.008	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างได้รับการปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.77 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สิทธิที่ได้รับการเยี่ยมการติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.06 รองลงมา คือ สิทธิที่จะไม่ถูกจำกัดเสรีภาพโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างมีมนุษยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 และ 2.85 ตามลำดับ

1.2 คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านร่างกาย	3.10	1.123	ปานกลาง
2. ด้านจิตใจ	3.04	1.070	ปานกลาง
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	2.27	1.075	น้อย
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	2.69	1.265	ปานกลาง
รวม	2.77	.981	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.77 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 รองลงมาคือ ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.04 ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.69 และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.27 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาศึกษาอิทธิพลของการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุเรือนจำกลางนครปฐม

ตารางที่ 3 แสดงค่า Tolerance และ VIF ของตัวแปร

ตัวแปรที่พยากรณ์	Tolerance	VIF
1) สิทธิที่จะไม่ถูกจำกัดเสรีภาพ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (X_1)	0.564	1.772
2) สิทธิที่ได้รับการเยี่ยม การติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอก (X_2)	0.161	6.198
3) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ (X_3)	0.490	2.042
4) สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดเดียว (X_4)	0.374	2.674
5) สิทธิที่จะได้รับการปล่อยและพักการลงโทษ (X_5)	0.589	1.698
6) สิทธิในการร้องทุกข์ การยื่นเรื่องราวและการถวายฎีกา (X_6)	0.418	2.394
7) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม (X_7)	0.226	4.423
8) สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล (X_8)	0.326	3.069

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรพยากรณ์มีค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.161 – 0.589 และ VIF มีค่าระหว่าง 1.772 – 6.198 ค่าทั้ง 2 อยู่ในเกณฑ์ที่ถือว่าตัวแปรต้น มีความสัมพันธ์กันน้อยจึงถือว่าตัวแปรพยากรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้ไม่มีปัญหาตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยที่กำหนดให้ค่า Tolerance ต้องมากกว่า 0.10 และค่า VIF ต้องน้อยกว่า 10 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550)

ตารางที่ 4 แสดงสมการพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ จากการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

อันดับ	ตัวแปรที่พยากรณ์	R	R ²	Adjusted R ²
1	(X_2)	.839	.704	.701
2	(X_2) (X_8)	.891	.794	.791
3	(X_2) (X_8) (X_3)	.905	.819	.814
4	(X_2) (X_8) (X_3) (X_7)	.910	.828	.822
5	(X_2) (X_8) (X_3) (X_7) (X_4)	.913	.834	.827

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าความแปรปรวนในการพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ จากการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบไปด้วย สิทธิที่ได้รับการเยี่ยม การติดต่อกับบุคคลภายนอก (X_2) สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล (X_8) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ (X_3) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม (X_7) และสิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดเดียว (X_4) สามารถอธิบายความผันแปรของคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คิดเป็นร้อยละ 82.7

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้พยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ

ตัวแปรที่พยากรณ์	b	S.E. b	B	t	p
ค่าคงที่	0.475	0.120		3.972	0.000
สิทธิที่ได้รับการเยี่ยม การติดต่อกับบุคคลภายนอก (X_2)	0.241	0.072	0.296	3.353	0.001
สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล (X_8)	0.210	0.043	0.288	4.842	0.000
สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ (X_3)	0.116	0.037	0.146	3.099	0.002
สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม (X_7)	0.162	0.059	0.214	2.745	0.007
สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดเดียว (X_4)	0.110	0.052	0.127	2.109	0.037

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้พยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ จากจากการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนพบว่า

การได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิที่ได้รับการเยี่ยม การติดต่อกับบุคคลภายนอก (X_2) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.241 หมายความว่า หากให้ได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนสิทธิที่ได้รับการเยี่ยม การติดต่อกับบุคคลภายนอก 1 หน่วย คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุจะเพิ่มขึ้น 0.241 หน่วย

การได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล (X_8) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.210 หมายความว่า หากให้ความสำคัญเรื่องสิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล 1 หน่วย คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุจะเพิ่มขึ้น 0.210 หน่วย

การได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ (X_3) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.116 หมายความว่า หากให้ความสำคัญเรื่องสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ 1 หน่วย คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุจะเพิ่มขึ้น 0.116 หน่วย

การได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม (X_7) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.162 หมายความว่า หากให้ความสำคัญเรื่องสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม 1 หน่วย คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุจะเพิ่มขึ้น 0.162 หน่วย

และการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดเดียว (X_4) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.110 หมายความว่า หากให้ความสำคัญเรื่องสิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดเดียว 1 หน่วย คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุจะเพิ่มขึ้น 0.110 หน่วย

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.475 + 0.241 (X_2) + 0.210 (X_8) + 0.116 (X_3) + 0.162 (X_7) + 0.110 (X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.296 (X_2) + 0.288 (X_8) + 0.146 (X_3) + 0.214 (X_7) + 0.127 (X_4)$$

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สิทธิที่ได้รับการเฝ้าระวังการติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอก รองลงมาคือ สิทธิที่จะไม่ถูกจำกัดเสรีภาพโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างมีมนุษยธรรม และการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ตามลำดับ

จากศึกษาอิทธิพลของการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม พบว่า ความแปรปรวนในการพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ จากการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบไปด้วย สิทธิที่ได้รับการเฝ้าระวัง การติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอก สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างมีมนุษยธรรม และสิทธิที่จะไม่ถูกละเลยในความคิดเดียว สามารถอธิบายความผันแปรของคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่เป็นประเด็นและสาระสำคัญเชิงวิชาการที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาศึกษาการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการปฏิบัติในเชิงสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สิทธิที่ได้รับการเฝ้าระวังการติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอก รองลงมาคือ สิทธิที่จะไม่ถูกจำกัดเสรีภาพโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างมีมนุษยธรรม ทั้งนี้เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่เปิดรับความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และเพศ ในขณะที่ปัญหาเรื่องสิทธิในประเทศไทยไม่ค่อยมีปัญหา เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกาหรือยุโรป ประเทศไทยได้ยื่นคำร้องต่ออนุสัญญา 2 ฉบับ (องค์การสหประชาชาติ, 2512; องค์การสหประชาชาติ, 2559) สำหรับประเด็นต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชาวไทยมาเลย์ และการขาดกฎหมายเกี่ยวกับเชื้อชาติ การเลือกปฏิบัติ

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้ คล้ายกับงานวิจัยของ Kalonji และคณะ (2017) ซึ่งศึกษาการรับรู้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำกลาง Mbuji-Mayi ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก โดยพบว่าคะแนนคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำกลาง Mbuji-Mayi ต่ำกว่า 50 เมื่อเทียบกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพชีวิตโดยย่อขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL-BREF) ซึ่งมีคะแนนมากกว่า 100 คะแนน (คะแนนรวมเฉลี่ย: 26 ± 7) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นของ WHOQOL-BREF พบว่าคะแนนต่ำสุด ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย (24 ± 11) สุขภาพจิต (18 ± 8) ความสัมพันธ์ทางสังคม (39 ± 15) และความสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม (24 ± 8) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Oguntayo และคณะ (2018) ยังได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ Ilesa ในรัฐ Osun ของประเทศไนจีเรีย และพบว่าผู้ต้องขังมีการรับรู้ที่ไม่ดีเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมและจิตใจ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าผู้ต้องขังมีคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปไม่ดีในระหว่างถูกคุมขัง

จากศึกษาอิทธิพลของการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ เรือนจำกลางนครปฐม พบว่า ความแปรปรวนในการพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ จากการได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบไปด้วย สิทธิที่ได้รับการเฝ้าระวัง การติดต่อกับญาติและบุคคลภายนอก สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างมีมนุษยธรรม และสิทธิที่จะไม่ถูกละเลยในความคิด

เดียว สามารถอธิบายความผันแปรของคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับสิทธิในการได้รับการเยี่ยมและรักษาการติดต่อกับครอบครัวและเพื่อนฝูงภายนอกเรือนจำ Touhy และ Jett (2019) อธิบายว่าสถานะทางสังคมของคนๆ หนึ่งจะลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น แม้ว่าบทบาทของพวกเขาจะถูกกำจัดออกไป แต่ผู้สูงอายุก็ยังคงมีความต้องการทางสังคมและรู้สึกพึงพอใจโดยการเข้าร่วมในกิจกรรมที่พวกเขาสนใจและกลายเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมต่างๆ ทฤษฎีกิจกรรมเชื่อว่าผู้สูงอายุอาจมีชีวิตที่มีความสุขหากได้รับโอกาสให้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เช่น งานอดิเรก การพบปะผู้คน การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม สมาคม หรือชมรม อีกประเด็นที่น่าสนใจคือสิทธิการรักษาพยาบาลซึ่งถือว่าสำคัญมาก บรรลุ ศิริพานิช (2550) กล่าวว่า ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เช่น การรับประทานอาหารเปลี่ยนไป ประสิทธิภาพการเคลื่อนไหวลดลง อัตราการออกกำลังกายลดลงเมื่อเทียบกับวัยหนุ่มสาว สภาวะจิตใจ ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงต้องการการดูแลและผู้ดูแล นอกจากนี้ ผู้สูงอายุมักมีโอกาสเป็นโรคต่างๆ ได้มากขึ้น เนื่องจากสุขภาพร่างกายเริ่มเสื่อมโทรมลงตามวัย นอกจากสุขภาพร่างกายแล้ว ผู้ต้องขังสูงอายุยังต้องการการดูแลด้านสุขภาพจิตอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nnadi และ Ezech (2023) ได้ศึกษาประสบการณ์ด้านจิตสังคมและการให้บริการด้านการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในไนจีเรีย และพบว่า 74.0% ของผู้สูงอายุที่ได้รับการรักษาที่โรงพยาบาล/คลินิกเอกชนประสบปัญหาทางจิตสังคมน้อยกว่า ในขณะที่ 26.0% มีปัญหาทางจิตสังคมมากกว่า อีกทางหนึ่ง จากผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาล/ศูนย์สุขภาพของรัฐ พบว่า 61.7% มีปัญหาทางจิตสังคมน้อยกว่า ดังนั้นสิทธิในการรักษาพยาบาลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะผู้ต้องขังสูงอายุ โดย Coyle และ Fair (2018) มองว่าผู้ต้องขังที่ได้รับโทษจำคุกนานหรือมีประวัติเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมมายาวนานมีแนวโน้มที่จะขาดการติดต่อกับครอบครัว สถานการณ์นี้นำเสนอปัญหาเฉพาะสำหรับนักโทษที่มีอายุมากกว่าเมื่อพ้นโทษ หลายคนอาจไม่มีครอบครัวและอาจถูกมองว่าแก่เกินไปที่จะทำงาน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ธุรการในเรือนจำจำเป็นต้องร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังเหล่านี้กลับคืนสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการวิจัย ตามที่ผู้วิจัยได้สรุปเสนอไว้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรเพิ่มสิทธิในการร้องทุกข์ การยื่นเรื่องราวและการถวายฎีกา โดยมีช่องทางให้ผู้ต้องขังสามารถร้องทุกข์ และถวายฎีกาได้โดยสะดวก รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการดังกล่าว
- 1.3 ควรเพิ่มคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ให้กับผู้ต้องขัง โดยเฉพาะผู้ต้องขังสูงอายุ เช่น จัดให้มีกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ การเล่นเกม หรือหารสนันทนาการ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ : กรณีศึกษาเรือนจำกลางนครปฐม ได้มีการศึกษาอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ
- 2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น
- 2.3 ควรศึกษาการเตรียมความพร้อม เพื่อเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2566

Received: 25/04/2023, Revised:02/05/2023, Accepted:23/05/2023

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2565). สถิติผู้ต้องขังทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.correct.go.th>
- กัลยา วาณิชยปัญญา.(2550). การวิเคราะห์ทางสถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและการวิจัย.กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2550). คู่มือผู้สูงอายุ : ฉบับเตรียมตัวก่อนสูงอายุ (เตรียมตัวก่อนเกษียณการงาน). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. 134, ตอนที่40ก. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 8 (1), 1–90.
- Coyle, A. & Fair, H. (2018). A Human Rights Approach to Prison Management: Handbook for Prison Staff (3rd ed.). London: Institute for Criminal Policy Research Birkbeck, University of London.
- Kalonji, M. P., Ngongo, L. O., Ilunga, F. I., Albert, A., & Giet, D. (2017). Quality of life perception by inmates in the central prison of Mbuji-Mayi, Democratic Republic of the Congo. *International Journal of Medical Research and Health Sciences*, 6, 42–48.
- Maschi, T., Viola, D., Harrison, M., Harrison, W., Koskinen, L., & Bellusa, S. (2014). Bridging community and prison for older adults: invoking human rights and elder and intergenerational family justice. *International Journal of Prisoner Health*, 10(1), 55–73.
- Nnadi, H. C., & Ezech, P. J. (2023). Psycho-social experiences and healthcare delivery for older adults in Nigeria. *SAGE Open*, 13(2).
- Oguntayo, R., Ogundipe, E. A., Tomolaju, O. P., Oyeleke, J. T., & Opayemi, A. S. (2020). Influence of anxiety and depression on quality of life among prison inmates in Ilorin, Nigeria. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 41(3), 570–575.
- Rubenstein, L. S., Amon, J. J., McLemore, M., Eba, P., Dolan, K., Lines, R., & Beyrer, C. (2016). HIV, prisoners, and human rights. *The Lancet*, 388(10050), 1202–1214.
- Touhy, T. A., & Jett, K. F. (2019). Ebersole & Hess' toward healthy aging E-book: Human needs and nursing response. Elsevier Health Sciences.
- United Nations. (2016). International convention on the elimination of all forms of racial discrimination. Retrieved 16 March 2023, from <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-elimination-all-forms-racial>.
- United, N. (1948). Universal declaration of human rights. Retrieved 16 March 2023, from <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2021/03/udhr.pdf>.
- United, N. (1969). International convention on the elimination of all forms of racial discrimination. Retrieved 16 March 2023, from <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/cerd.pdf>
- United, N. (1980). Evaluation the quality of life in Belgium. *Social Indicators Research*, 21(2), 312.
- WHOQOL Group. (1994). Development of the WHOQOL: Rationale and status. *International Journal of Mental Health*, 23(3), 24–56.
- World Health Organization. (2023). Thailand's leadership and innovations towards healthy ageing. Retrieved 16 March 2023, from <https://www.who.int/southeastasia/news/feature-stories/detail/thailands-leadership-and-innovation-towards-healthy-ageing>.